

До спеціалізованої вченої ради
ДФ 70.895.065 у Хмельницькому
університеті управління та права
імені Леоніда Юзькова

РЕЦЕНЗІЯ

**кандидатки юридичних наук, професорки
Черняк Олени Юріївни на дисертацію
Ігоря Олександровича БЄСЄДІНА на тему
«АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГУМАНІТАРНОЇ
ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ»,
поданої на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії
в галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право**

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Вся історія людства супроводжувалася багатоаспектними кризовими явищами, які набули глобального характеру на початку ХХІ століття.

Найнебезпечнішими викликами нашого часу є збройна агресія Російської федерації проти України, зміна клімату та пандемія COVID-19. Порушення законів та звичаїв війни з боку РФ призвели до гуманітарної катастрофи, що зачепила мільйони людей, які втратили здоров'я, житло, засоби існування, зазнали жорстокого поводження, вимушені були шукати прихистку поза межами постійного проживання. Всі вони гостро потребують допомоги, яка має охоплювати такі сфери, як харчування, житло, охорона здоров'я, водопостачання, транспорт, санітарія в надзвичайних ситуаціях. Масштаб проблеми вимагає скоординованих дій національних органів влади та міжнародних партнерів з надання гуманітарної допомоги та актуалізує дослідження не лише міжнародно-правового регулювання зазначеної сфери, але й національного правового регулювання задля уникнення зловживань та ефективного контролю в цій сфері.

Зазначене свідчить про актуальність та своєчасність комплексного теоретичного дослідження проблематики адміністративно-правового регулювання гуманітарної допомоги в Україні в умовах воєнного стану. Тому вибір теми дисертаційного дослідження слід визнати правильним, науково обґрунтованим та таким, що відповідає сучасним запитам науки цивільного права, нормотворчої та правозастосовної практики.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна. Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій обумовлюється, перш за все, активною апробацією результатів дисертаційного дослідження у наукових публікаціях у фахових наукових виданнях України, в опублікованих тезах доповідей дисертанта на науково-практичних конференціях.

Наукові положення, висновки і рекомендації, викладені в дисертації, мають достатній ступінь обґрунтованості, про що свідчить опрацювання дисертантом чисельної кількості наукових джерел, правових норм, в тому

числі, міжнародних, що дало можливість дисертанту сформулювати власні наукові положення, висновки та рекомендації, що відзначаються достовірністю.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджується науковими доказами, структурою роботи й обраною здобувачем методикою дослідження. Висновки й пропозиції роботи отримано із застосуванням традиційних й апробованих цивільно-правовою наукою методів (порівняльний, формально-логічний, системно-функціональний, тощо). Структура роботи є логічною. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, які містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Характеризуючи проведене Ігорем Олександровичем дослідження, необхідно відзначити важливість наукового внеску здобувача в концепцію розуміння суб'єктного та об'єктного складу надання та отримання гуманітарної допомоги, особливостей правового режиму гуманітарної допомоги, наданої від міжнародних гуманітарних фондів (параграфи 1.2., 1.3., розділ 3).

Важливим, на нашу думку, є дослідження права на гуманітарну допомогу у кореляції із правом на життя та із санкціями, що застосовує світове співтовариство до рф чи/та пов'язаних суб'єктів через її агресію щодо України. Зроблено висновок про те, що складне питання співвідношення права на гуманітарну допомогу і відповідних міжнародних санкцій, має розглядатися у кожному конкретному питанні особливо ретельно.

Заслуговує на підтримку аргументована автором позиція на користь необхідності поширення статусу отримувача гуманітарної допомоги на фізичних осіб.

Заслуговує та увагу також проведене автором дослідження та розмежування понять гуманітарні місії, миротворчі місії (операції), гуманітарні операції та гуманітарні інтервенції (гуманітарні війни).

Особливо цінним, на нашу думку, є також висновок про те, що практичне застосування механізму адміністративно-правового регулювання відносин, зокрема тих, що пов'язані із гуманітарною допомогою, спрямовується на забезпечення реалізації та дотримання інтересів суб'єктів відповідних правовідносин. Похідними від таких інтересів є інтереси власне громадян України, іноземців, осіб без громадянства, які використовують у кінцевому рахунку гуманітарну допомогу. Очевидно, що від того, наскільки дієвим є механізм адміністративно-правового регулювання, залежить ефективність і у підсумку – результативність адміністративно-правового регулювання (розділ 2 дослідження).

Вірним та практично значимим видається дослідження автора у контексті міжнародних правовідносин та адміністративно-правових відносин питань функціонування та діяльності міжнародних та українських складів (хабів) гуманітарної допомоги. Такі склади практично продемонстрували своє надважливе значення, починаючи з лютого 2022 р., коли в Україну почали надходити численні гуманітарні вантажі без вказівки їх отримувача.

Заслужують на підтримку і інші висновки та пропозиції сформульовані в дисертаційній роботі.

Повнота викладу положень дисертації в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Наукові здобутки дисертанта підтверджуються та відображаються в його наукових публікаціях, кількість яких відповідає встановленим вимогам. Так, у фахових виданнях автор опублікував чотири наукових статті. Крім того, було опубліковано три тези конференцій.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Позитивно оцінюючи дисертацію, необхідно звернути увагу й на те, що у дисертаційному дослідженні мають місце суперечливі положення, які потребують пояснень.

1. Зокрема, досить категоричним видається твердження автора в п. 2 новизни про аргументацію нереальності реалізації задекларованих на міжнародному та національному рівні Цілей сталого розвитку. В тексті роботи автор вказує, що Цілі сталого розвитку, проголошені в Указі Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30.09.2019 р. № 722/2019, прийнятому на виконання Резолюції Генасамблеї ООН 70/1 2015 р., на сьогодні не можуть бути досягнуті повною мірою, оскільки і в ООН їх досягнути не можуть. І на додачу у державі, де введено режим воєнного стану, навряд чи це можна досягнути, як те планувалося. Видається, що програмні документи, що визначають цілі для досягнення того чи іншого результату, завжди мають під собою напрями діяльності для покращення того чи іншого явища чи становища. Відповідно, переважна більшість окреслених у вказаних нормативних актах цілей є напрямком, але не кінцевим результатом, оскільки не містить характеристики якісних та кількісних показників досягнення таких цілей. У зв'язку із чим, звісно, говорити про ускладнення виконання Цілей сталого розвитку в контексті повномасштабного вторгнення РФ варто, однак досить категоричним, на нашу думку, є покладення невиконання вказаних цілей на таку причину. Наближення або ж створення умов до реалізації визначених Цілей сталого розвитку, або ж розробка механізмів такої реалізації, на нашу думку, вже є досить значним кроком, коли такі дії відбувається на формально, а містять під собою реальне обґрунтування.

2. У висновках до розділу 2 автор вказує, що особливе значення має налагоджена співпраця, зокрема, таких органів, як НАЗК, Бюро економічної безпеки, Державної митної служби України, міністерств, інших органів державної влади та місцевого самоврядування. В межах підрозділу 2.2. автором визначається специфіка діяльності таких органів в межах досліджуваної тематики адміністративно-правового регулювання контролю за ввезенням та наданням гуманітарної допомоги. Цілком погоджуючись із необхідністю налагодження ефективної співпраці між вказаними органами, однак, у дослідженні складно визначити запропонований автором механізм такої співпраці, що посилює практичне значення одержаних результатів дисертаційного дослідження.

Відповідно, автором власне також вказується, що від того, на скільки дієвим є механізм адміністративно-правового регулювання, залежить ефективність і у підсумку – результативність адміністративно-правового регулювання. У зв'язку із чим важливо відзначити надважливість визначення в наукових дослідження такого формату, як рецензована наукова праця, пропозицій до удосконалення національного законодавства та розробки теоретико-прикладних концепцій (механізмів) співпраці між органами публічної влади, що сприятимуть покращенню реалізації, в даному випадку, права на гуманітарну допомогу.

Однак, висловлені зауваження не є істотними і не знижують позитивної оцінки дисертаційного дослідження. В цілому, дисертація написана на належному науковому рівні, є самостійною завершеною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що у сукупності комплексно вирішують наукову задачу вдосконалення адміністративно-правового регулювання гуманітарної допомоги в Україні в умовах воєнного стану.

Загальний висновок.

1. Дисертація Ігоря Олександровича Беседіна на тему **«Адміністративно-правове регулювання гуманітарної допомоги в Україні в умовах воєнного стану»** є завершеною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що у своїй сукупності мають значення для розвитку доктрини адміністративного та цивільного права, правозастосовної практики.

2. Дисертація Беседіна І.О. виконана і оформлена відповідно до вимог, передбачених Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), відповідає пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

3. Здобувач Ігор Олександрович Беседін заслуговує на присудження йому освітньо-наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

Рецензентка:

**професорка кафедри міжнародного та європейського права
Хмельницького університету управління
та права імені Леоніда Юзькова,
кандидатка юридичних наук,
професорка**

Олена ЧЕРНЯК